

is de HEERE
van zijn heer-

menselijke
sch is. Minder

ied. Met diep
id is, dat we
hoe ootmoet-
ullen vreezen.
chtigheid.
chroom zullen
N. We zullen
n naar rechts
ik is.

lit woord het
n donker, on-
ich het woud
geheimzinnige
stevig begaan-
ch moerassen
ge niet links
ge het pad af
missen.
vruchtbaarheid.
te raken. Hei-
EN niet af te

Zijn omringd
zwak, dat we
en.

ad onzen weg

doen wat God

vuur.
den der heer-
rend vuur, op
der kinderen

IE uw God is

ukt, dat God
ngen afdwaalt

het vuur van

amigheid.

onzen troost
Ik denk ook
reven is.

g. Laat ons

in eigen volk

iebr. 10 : 30).
des HEEREN
orn. En heele
ie volk Gods

det wegnemen
s nooit meer
s persona.
d heeft voor-
zijn straffen

s wekken rus-

schatten van

die volhardend

derlijke vrees,

. Dat behaagt

sen. Bang zijn

tig doen wat

en zijn.

ristus noemt,

19). H. J. J.

LIJK LEVEN

toespraak, die
r Theologische
lder, gehouden
assen van den

s voor wat de
sarwel" toe te
zegt niet voor
e bonjour".
ter betekenis,
tember"; voor
ng: „we geven
tot aan het

Het is echter de vraag, of „bonjour"-zeggen wel zoo simpel is, als het spreekwoordelijk gezegde van zooveel ons wou doen gelooven. Daarom moeten we er, dezen keer, dacht ik, maar eens wat over doorpraten. Wat dóen we eigenlijk als we zeggen: „vaarwel"? Als we het meenen met ons „alles ter eere Gods", dan weten we bij voorbaat: ook hierna, zelfs hierna zit zoo het een en ander vast.

Ten deele heeft de spreker van dit oogenblik aan dit „een en ander" al eenige aandacht gegeven, toen hij in een behandelings van Zondag VII van den Heidelbergischen Catechismus (II, 567, v.) herinnerde aan het woord, dat de schrijver van den derden brief van Johannes richtte tot zijn geadresseerde, tot Gajus: beminde, ik hoop, dat gij in elk opzicht welvarend en gezond zijt, evenals uw ziel welvaart" (3 Joh. : 2). De ziel van Gajus is, zoo wéét de auteur van den brief al op een afstand, een „welvarende ziel"; tot dién man is het „vaarwel" niet voor niets gesproken; voorzoover dit woord een gebed inhoudt, is dat gebed verhoord. De schrijver wéét, dat die ziel van Gajus welvarend is, omdat de man „in" de waarheid „wandelt", en God gelóóft. Hij neemt de belóften van God aan. Dát is: welvarend zijn. Elknaar „vaarwel" roepen, dat betekent bij christenen blijkbaar: sursum corda, heb geloof op God, neem zijn belóften aan.

Het grieksche woord, dat Johannes in het geciteerde vers gebruikt, is — let daar wel op — een passieve vorm: euodousthai. Daar zit 't woord „hodos" (weg, ook wel: praxis) in. „Wél-varen", of „wél-varend-zijn", houdt altijd het element van „op een goeden weg zijn" in, en tevens dat van: „in goeden „doen" zijn, goed handelen, een bedrijf hebben, dat u ligt, eu poiein". Het is: antwoord hebben, en dan een „vróólijk antwoord", op de vraag: how do you do? hoe „maakt" u het? „Heb het goed", „chaire", zeggen de grieken. Ook de christenen onder de grieksch sprekende menschen spraken zoo. Maar dat het bijbelsche woord voor „welvarend-zijn" dien passieve vorm heeft, is niet zonder christelijken zin. Het houdt de erkenning in, dat men op den goeden weg niet wandelt, en op den goeden weg niet „vaart", en dus niet „wél" vaart, als men niet op den goeden weg gezét, er niet op gebrácht is. Michaëlis slaat bij de lezing van Rom. 1:10 de interpretatie voor van: een weg gebaad gekregen hebben; dat betekent dus niets meer of minder, dan dat dezelfde Koning, die voor zich laat roepen: „maakt den weg van den Koning recht, bereidt den weg, in Hem verblijd, die graag door vlakke velden rijdt", zich niet schaamt, ons zijn „broeders" te noemen, en onze „broeder" genaamd te worden, en deswege nu te zorgen, dat ook voor ónnen voet, ook voor den voet van zijn slaven en soldaten en weg-wérkers, de dalen of gaten gevuld, de hoogten geslecht, de woestijnen geirrigéerd, en de skundala weggenomen worden, opdat de dienstknecht, evenals zijn Heer, een gebaanden weg moge bekomen, moge „geschonken bekómen". Geschonken, — uit vrije genade. De mogelijkheid van het reizen moet ons door God „bereid" zijn: en niet maar het makkelijk, en vlot reizen op een of anderen weg, doch zeer bepaald ook het reizen op den goeden, den noodigen, den geoorloofden, den van God pacifiek gelégdén weg hoort er nu bij. Want niet maar de vóeten van den reiziger, den homo viator, moeten worden gestrékt, of recht gemaakt, doch óók de wég dient voor hem te zijn gelégd, en dat door God, de weg, waarlangs die voeten zullen hebben te wandelen. Niet maar, om een modewoord te gebruiken, de beweging, doch ook de „richting", en dús, nog eerder, de wég, waarlangs de „beweging" in goede „richting" te geschieden heeft, dient te zijn gelegd door God. Dat is, wat Zacharias in zijn lofzang zong, toen hij van God-in-Christus-verschenen zeide: Hij maakt onze voeten recht (dat is punt één) op den weg des vrédes (dat is punt twee); u kunt, als u het wilt, wel weer uw bekende „loopje" nemen: subjectief, en objectief, moet het door God in orde gemaakt zijn. Ook in 1 Cor. 16 vs 2 schijnt dit passieve gebruik van het werkwoord in dezen zin te verklaren: ieder legte tegen den sabbath weg, wat in zijn voornemen God, de God, die rijkdom en armoede naar onze beljdenis in eigen handen houdt, ons mogelijk maakt in economisch onzekere tijden, zooals de eerste christenen die kenden, en wij niet minder.

En in dezen zin is de „gezondheidswens" uit 3 Joh. 2, eveneens te verstaan. Vóórdát Johannes Gajus „gezondheid" wenscht, wenscht hij hem dat passieve op-den-goeden-weg-gezét-zijn toe; of neen: hij weet, dat die wensc al lang in Gajus vervuld is. Van „hygiëne" spreekt hij, gelukkig, niet; van „geestelijke volksgezondheid" evenmin; en van „morele herbewapening" ook al niet. Wél spreekt hij van „gezond zijn", iets anders dan „hygiëne plegen". Doch aan dat „gezond-zijn" gaat vooraf het „euodousthai", hij geeft God de eer; want God moet ervoor zorgen, zal het ooit zoover komen. Ik herinner me uit mijn gymnasietijd een aantekening onder den tekst van een in de zesde klas door ons gelezen auteur uit de klassieken:

huglainein men ariston andri thnatooi,
deuteron de phuan kalon men genesthai,
to de triton ploutein adoloos,
kai to tetarton hēbaan meta toon philoon.

Dat is, u hebt het natuurlijk onmiddellijk begrepen:

En alles, wat niet uit het geloof is, is zonde

Van een Haagschen lezer van ons blad ontvingen we een brief. Hij vindt het erg, dat we n.a.v. de Haak-in-actie van de N.C.R.V. schreven: „een prachtig resultaat voor een goede zaak". Onze Haagsche briefschrijver vond dat niet goed. Hij schrijft: Gods Woord zegt: al wat uit het geloof niet is, is zonde. En stelt dan de vraag: Ziet u de Haak-in-actie als een daad of daden des geloofs? En verzoekt D.E.C. de zaak eens in „De Reformatie" „uit de doekjes te doen". Hetgeen dan bij dezen geschiedt.

Ik mag misschien beginnen met op te merken, dat ik in het nummer van 2 Juni niet over de Haak-in-actie van de N.C.R.V. schreef. Ik schreef niet over den opzet van deze actie. Ook niet over de methode, waarmee of de middelen, waardoor de twee en een half miljoen zijn bijeengebracht, nog veel minder over de motieven, die de deelnemers bewogen mee in te haken. Hoe zou ik dat ook kunnen? Die motieven bijvoorbeeld onttrekken zich aan onze beoordeeling. Gesteld al dat we geroepen zouden zijn álles te „beoordeelen". Ik heb trouwens heel die actie tamelijk van verre gevolgd. Ik heb geen tijd voor de radio. Ik heb voor mijn deel wel mee ingehaakt. En ik hoop m'n Haagsche briefschrijver voor zijn deel. Ik schreef in deze rubriek slechts over het resultaat en het doel. En dan zeg ik nogmaals: een prachtig resultaat voor een goede zaak. Dat is toch zoo? Dat blijft toch wáár, ook als er bij deze actie door de deelnemenden is gewerkt met middelen, waartegen we op grond van Gods Woord ernstige bezwaren moeten hebben?

Maar wat me eigenlijk beweegt om langs dezen weg mijn Haagschen correspondent te antwoorden is dit: Hij moet er voor oppassen bijbelteksten niet geweld aan te doen en ze dan als machtspreuken te misbruiken. Want dat geciteerde Schriftwoord is niet gegeven om daarmee de daden van anderen te disqualificeeren, maar om daarmee onze eigen daden te toetsen.

Dat wordt al terstond duidelijk als we eens denken aan den barmhartigen Samaritaan. Heeft die man „uit het geloof" gehandeld? Geen kwestie van. Maar die man deed een goede daad. Deze ongelovige deed iets, dat de Heiland aan een lid van de toenmalige kerk ten voorbeeld stelde: „Ga henen en doe gij desgelijks" (Luk. 10 : 37). De Heere zegt niet: wat

voor een sterveling is gezondheid nummer één; op de tweede plaats komt dan een frissche teint, een slanke lijn, of een knap toetje, alles zoo ongeveer naar het ontwerp van Bellamy in zijn utopie van „gelijkheid voor allen" zoo tegen „het jaar 2000"; in de derde plaats volgt dan: zien, dat je op een niet bepaald oneerlijke manier rijk wordt; en dan geldt als vierde: fuiven met goede vrienden. Ja, ja, dat is dan de wenscdroom van een bepaald type van humanisme. Maar Johannes zegt: gezond zijn, dat is niet wat ik „pro pantoon" u, Gajus, toewensc; doch het is wat ik „peri pantoon" u toebid. Dat is al dadelijk 'n aanmerkelijk verschil: de humanist „wenscht" de christen „bidt" (euchomai). De humanist zegt: „pro pantoon", het is nummer één. De christen: „peri pantoon", in alles, over heel de linie. Gezondheid is geen kwestie van voorrang, doch van extensie, van expansie, van toegerust-zijn tot den dienst, van volheid, en van verzádiging met „regen en zonneshijn", als van den akker, die vrucht te dragen heeft; vrucht te dragen..... tot „al de volheid Gods". De humanist heeft het over gezondheid, als waarde-in-zichzelf. De christen heeft het over Hem, die de gezondheid géven en de waarden léeren moet. Die de wegen sturen, de voeten bereiden moet, ja, de wegen leggen. En als Johannes dan er aan toevoegt: „gelijk uw ziel welvaart", dan weet die man, dat er een „wónder" gebeuren moest, voordat het zóóver komen kon. Dat wónder van barmhartigheid nu herhaalt zich telkens, zoo vaak Gajus welvarend is, „over heel de linie", naar geest en ziel en lichaam, naar inwendigen en naar uitwendigen mensch, in den tijd, en voor alle eeuwigheid.

Dat er heel wat aan vastzit, als wij elkaar op christelijke wijze groeten, en „vaarwel" zeggen, wordt meer en meer begrepen. Een periode van introspectie, en neurose, van psycho-analyse, van psychotherapeutische zielszorg, van cultuur van geestelijke volksgezondheid en van geestelijke herbewapening, van studies over het verband tusschen hormonen en gedrag, laat niets anders verwachten.

Maar wat soms kwéllen kan, is, dat ook onder christenen, ook onder dragers van den gereformeerden naam, de bijbel hierbij steeds minder te vertellen krijgt. Hij blijft er meestal bij gesloten. We laboreeren tegenwoordig aan universiteiten met zoo iets als kazematten eerder dan met samenwerkende faculteiten. Als een of andere theoloog een verhandeling over het geloof besluit met een paragraaf over het „euodotisch amen", daarbij verwijzende naar Johannes' groetenis voor Gajus, dan vindt men dat, nu ja, een beetje „vreemd", ook in de theologische faculteit. Als daarnaast in een andere faculteit iemand

zoo'n Samaritaan doet, is niet uit het geloof en dus zónde.

En als het huis van onzen Haagschen correspondent in brand staat en hij de brandweer heeft gewaarschuwd, dan gaat hij toch óók niet vóórdát er water gegeven wordt, een onderzoek instellen of de brandweerlieden wel „uit het geloof" spuiten en bijaldien blijken mocht, dat zij voor zulk een geloofs-examen onvoldoende kregen, hun het blusschen belletten, aangezien het blusschen van een brand niet „uit het geloof" zónde zou zijn? Of gesteld, dat hij te water raakte aan den Loosduinschen weg en door vriendelijke voorbijgangers op het droge geholpen werd, zou hij dan óók zeggen, als die menschen eens niet „uit het geloof" hadden gehandeld: Die redding is zónde geweest? Ik ben bang, dat de ijlings toegeschoten redders, zulk een oordeel vernemende, zouden zeggen — ook zij kwalijk sprekende: „Zónde, dat we dien kerel uit het water hebben gehaald".

Ge gevoelt, Haagsche broeder, zoo moet ge bijbel-plaatsen niet hanteeren! Dat bedoelt Paulus in Romeinen 14 : 23 niet. Leest U deze Schriftplaats in haar verband. Het gaat hier over gevallen, waarin we als geloovigen niet zeker zijn, wat we doen moeten. Dan zegt de apostel: laat éérst Uw geweten verlicht zijn door Gods Woord. En doe dan datgene, waarvan ge wéét: Zoo is de wil des HEEREN. Dát is dan „uit het geloof". En niet met Gods Woord te rade gaan en zich over een nog twijfelend geweten héén-zetten, dát is zonde.

En het oordeel over ánderen, laat dát over aan God den HEERE.

Hij zal óók de Haak-in-actie in Zijn gericht brengen. In die actie zal de één zijn steentje hebben bijgedragen op een wijze, die den HEERE behaagde.

En er is door anderen voor dit goede doel gewerkt op een wijze, die ons doet zeggen: Zoo zouden wij het niet hebben durven en kunnen doen.

Maar als we het feit zien, dat het Wilhelminafonds thans over dit bedrag kan beschikken, dan zijn we dankbaar en blij, dat de HEERE óók aan ons nog middelen en wegen opent om een zoo kwaden vijand als de kanker is, te keer te gaan.

Hopelijk behoeven nóch mijn correspondent nóch ik ooit bij het Wilhelminafonds aan te kloppen. Mocht het ooit al noodig zijn, dan zijn we hopelijk beiden gebaat bij de hulp van dezen „Samaritaan". D. E. C.

schrijft over psychotherapeutische zielszorg, zonder ook maar even te denken aan wat de Schrift zegt over het „wél-varend zijn", en tégen de grieksche „kalokagathia", dan vindt men dát normaal.

Toch is dat binnen het kader ener gereformeerde universiteit in feite abnormaal. We denken aan een onlangs aan de V.U. cum laude verdedigde dissertatie, sinds als gewone uitgave verschenen, over „Psychotherapeutische Zielszorg" ¹⁾; auteur is dr. J. G. Fernhout, promotor was de aldaar de psychotechniek doceerende hoogleraar, die getulgenis gaf, dat de promovendus zich in het „donkere bosch" „met de H. Schrift in de hand" een weg gebaad heeft, en, zich een weg banende, meteen b a n b r e k e n d werk verricht heeft voor de psychologische wetenschap. Dat wil zeggen: voor die wetenschap, die, als we goed zien, in de laatste jaren niet veel ander baanbrekend werk gedaan heeft dan „dóórbraak"-werk. Zeker, in dit boek neemt de auteur de H. Schrift af en toe in de hand; wij hooren hem b.v. verzekeren, dat het evangelie meer omvat dan de boodschap der vergeving, al is déze ook het hárt en de ziele ervan. Het is een „kracht Gods tot behoud" in talloze vormen, bewerkt als het wil, behalve vrede ook liefde, blijdschap, lankmoedigheid, vriendelijkheid, goedheid, trouw, zachtmoedigheid, zelfbeheersching (Gal. 5 : 22, cf. bl. 71). En zoo zijn er wel meer van die losse aphorismen. Maar voorts? De bijbel blijft dicht, zelfs, als naar hem verwezen wordt. Wordt aan Gen. 1 : 26, 27 herinnerd, dan lezen we de toch wel verbijsterende opmerking, dat de mensch „krachten zijn wezen" genoemd is tot een profetische, priesterlijke en koninklijke taak (13). „Taak" heet hier dus bepaald door „wezen", implaats van „wezen" bepaald door de van Godswegen aan de te formeeren creatuur toegedáchte taak. Voorts wordt met één slag de nog nooit wezenlijk overleind gezette theorie in één volzin doorgegeven, dat de mensch wel opghield in engeren zin beeld Gods te wezen, doch in ruimeren zin beeld Gods gebleven is (14). Het schema „enger-ruimer" laat zich nu gemakkelijk transformeeren in dat van „oneigenlijk-eigenlijk": de huidige arts, zoo lezen we immers, is weer „priester" geworden; maar de zielszorg is toch de éigenlijke priester, naar we vernemen (19). Het „engere-dan-wel-ruimere-zin"-schema keert een poosje later terug bij de beschrijving van de „diakonia", de „bediening", waarvan in Ef. 4 vs 12 Paulus het „werk" roemt, als hij zegt, dat Christus met het oog op dat werk apostelen gaf, en profeten, en herders en leeraars, d.w.z. menschen, die het Woord brengen, het Woord, en nog eens het Woord. De auteur zegt nu, dat de zielszorg de in Ef. 4 : 12 bedoelde diakonia (bediening) is, een „in engeren"

¹⁾ Uitgave: Bosch en Keuning, Baarn.